

Pregled vremenskih prilika

PREGLED VREMENSKIH PRILIKA stanje usjeva i razvoj poljoprivrednih radova u mjesecu R U J N U 1956. godine.

Glavna karakteristika vremenskih prilika rujna o. g. je vrlo sušno i toplo vrijeme na području cijele Hrvatske. Na obalnom pojasu u toku III. dekade rujna pale su nakon dugotrajne suše prve veće količine oborina.

O borine: Količine oborina, koje su pale u rujnu o. g. neznatne su u odnosu na višegodišnji prosjek. One se kreću gotovo u cijeloj Hrvatskoj od 1—15 mm, osim na Primorju, gdje su pali koncem mjeseca mjestimično jači pljuskovi u količini od 15—40 mm. Tuče u proteklom mjesecu nije bilo.

Temperatura: Srednja mjesečne temperature u rujnu kretale su se u unutrašnjosti između 15 do 17°C, a na Primorju od 19—21°C. Vrlo topla bila je prva polovina mjeseca, kada su se srednje temperature kretale znatno iznad 20°C. Najviše maksimalne temperature kretale su se između 32—35°C, a javljale su se naročito u I. dekadi rujna. Najniže minimalne temperature zabilježene su na 20—21. IX., a iznosile su u Gospiću —2°C, Varaždinu —0,5° i Virovitici —0,2°C. Uglavnom prvi rani jesenski mrazovi zabilježeni su na području sjeveroistočne Hrvatske i zapadnim planinskim krajevima. Temperaturne vrijednosti ovogodišnjeg rujna uglavnom se poklapaju s višegodišnjim prosjekom.

Ovakve vremenske prilike imale su slijedeći utjecaj na vegetaciju i tok poljoprivrednih radova:

Vrlo jaka suša u rujnu uz pretežno suhi i topao srpanj i kolovoz uvjetovala je brže dozrijevanje usjeva. Ovo se naročito zapazilo na kukuruzu, koji je kasnio u svom razvoju zbog kasne sjetve i vlažne prve polovine ljeta.

Dugi sušni period uz povećanu evapotranspiraciju (zbog toplog vremena) uvjetovala je jako smanjenje postotka vlage u tlu. Zbog toga se koncem rujna nije mogla obavljati

priprema zemlje i sjetva ozimina. Radi izrazito i rijetko suhog rujna o. g., vjerovatno će kasniti jesenska sjetva. Inače suho vrijeme bilo je pogodno za spremanje svih preostalih kultura (kukuruz, krumpir, šeć. repa i drugi).

Sunčano i toplo vrijeme u rujnu naročito je pogodovalo dozrijevanju i povećanju postotka šećera u grožđu i ostalom voću, kao i šećernoj repi.

Prinosi navedenih kultura zbog dulje suše umanjani su, pa se kreću oko višegodišnjeg prosjeka, iako se očekivao bolji urod.

PREGLED VREMENSKIH PRILIKA u LISTOPADU 1956. i njihov utjecaj na usjeve i polj. radove

Glavna karakteristika vremenskih prilika mjeseca listopada o. g. je pretežno suho i pro hladno vrijeme. Suša se osjetila na području Dalmacije, a naročito u Ist. Slavoniji, gdje je potencirana vrlo sušnim mjesecom rujnom.

O borine: Količina oborina u mjesecu listopadu o. g. općenito je manja od višegodišnjeg prosjeka mjestimice čak do 80%. Na području Ist. Slavonije palo je oko 15 do 30 mm oborina, u srednjoj i sjevernoj Hrvatskoj 50—80 mm, a u zapadnim i južnim krajevima od 80 do 120 mm, a mjestimice i više. Sve navedene oborine pale su dijelom na početku mjeseca (5 do 8. X.), a dijelom na kraju mjeseca (27 do 31. X.), dok je ostala polovina mjeseca od 9. do 26. X. bila bez oborina.

Početkom mjeseca t. j. 6. X. zabilježen je u zapadnim planinskim predjelima Hrvatske prvi snijeg u visini od oko 10 cm, koji se zadržao na zemlji 2 do 4 dana. Istog dana mjestimično na Primorju zabilježena je tuča.

Temperatura: Temperatura zraka u mjesecu listopadu bila je vrlo kolebljiva. Općenito, cijeli mjesec bio je prohladan, a srednja mjesečna temperatura kretala se ispod prosjeka za oko 1 do 2°C. Ona se

kretala na kontinentalnom području od 9,5 do 11°C, a na Primorju od 15 do 17°C.

Apsolutne maksimalne temperature tokom mjeseca prelazile su česće 20°C, a u početku mjeseca penjale su se i do 30°C, da bi iza toga naglo i osjetno pale. Najniže minimalne temperature zabilježene su u početku II. dekade listopada, a iznosile su -2 do -4°C, dok su u planinskim krajevima Hrvatske bile i niže.

Ovakve vremenske prilike u mjesecu listopadu o. g. djelovale su dvojako:

Općenito sušna jesen naročito u istočnim krajevima Hrvatske (Slavoniji), te u Dalmaciji ometala je u znatnoj mjeri izvođenje jesenske sjetve. Ona se u Slavoniji zbog suhe zemlje vrlo teško obavlja. U ostalim krajevima Hrvatske jesenska sjetva obavljala se na vrijeme i u povoljnijim uvjetima. Nicanje usjeva u Slavoniji zbog jake suše vrlo je slabo, dok je u ostalim krajevima dobro. Suša se nepovoljno odrazila i na livade, koje su na većem dijelu Hrvatske požutjele.

S druge strane, pretežno sušno vrijeme bilo je povoljno za spremanje svih kasnih plodina, kao i preostalnih poljoprivrednih radova osim oranja i sjetve u istočnim krajevima Hrvatske.

PREGLED VREMENSKIH PRILIKA i stanje usjeva u mjesecu STUDENOM 1956. godine.

Vremenske prilike u mjesecu studenom o. g. karakterizirane su ranim nastupom zime, osjetnim padom temperature i oborinama u visini višegodišnjeg prosjeka, koje su djelomično pale u obliku snijega. Snijeg se zadržao na zemlji u cijelom kontinentalnom području Hrvatske tokom cijele III. dekade mjeseca studenog.

Oborina: U mjesecu studenom pale su osrednje količine oborina. One iznose u Ist. Slavoniji 40 do 80 mm, u srednjoj Hrvatskoj od

80—100 mm, a u zapadnim planinskim predjelima količina oborina kreće se iznad 160 mm. Oborine, koje su padale koncem II. i tokom III. dekade mj. studenog bile su u obliku snijega, koji se zadržao na zemlji do kraja mjeseca u visini od 15 do 60 cm u svim krajevima kontinentalne Hrvatske. Naročito veliki snijeg napadao je u Lici i Gorskome Kotaru, gdje je bilo i velikih sniježnih nanosa.

Temperatura: Uslijed duljeg zahlađenja sa snijegom na zemlji, srednje mjesečne temperature osjetno su pale, naročito u III. dekadi. One su općenito niže od mjesečnih višegodišnjih u cijeloj Hrvatskoj za 2 do 5°C. Iste se kreću u unutrašnjosti od 2 do 3°C, na primorskom području od 6 do 13°C, a u planinskim predjelima od 1 do 2°C. Najniže minimalne temperature zabilježene su 9., 11., 22. i 26. XI., a kretale su se u srednjoj Hrvatskoj oko -14°C, dok su u ostalim krajevima bile između -4 i -6°C, osim na Primorju, gdje su bile iznad 0°C. Amplituda apsolutnih temperatura između 7. i 26. XI. n. pr. u Križevcima iznosila je oko 30°C. Ovakvo znatno kolebanje temperatura je rijetkost u to godišnje doba.

Ovakve vremenske prilike u mjesecu studenom bile su nepovoljne za poljoprivredu. Naglo zahlađenje sa snijegom i niskim temperaturama moglo je nanijeti izvjesne štete ozimim usjevima. Naročito su mogli stradati oni ozimi usjevi koji su tek iznikli i bili neotporni na niske temperature koje su se uz tanki sniježni pokrov mjestimice u sjeveroistočnoj Hrvatskoj kretale ispod -10°C.

Povremeni sniježni pokrov koji neizmjenice kopni i ponovo dolazi novi povoljno će utjecati na povećanje zimske rezerve vlage u tlu. Međutim povremeno »otkrivanje« usjeva od sniježnog pokrova izlaže ih utjecaju eventualnih golomrazica.

Sadanje stanje ozimih usjeva uglavnom je zadovoljavajuće.

Meteorološki podaci za mjesec rujan, listopad i studeni 1956. godine

Rajon	Mjesto	Oborina u mm					Temperatura zraka u °C						Aps. maks temp. u IX.
		Mjeseci			suma IX. do XI. mj.	prosjeak IX.-XI. 1925.-1940.	Mjeseci			sred. IX.-XI.	prosjeak IX.-XI. 1925.-1940.	Aps. minim. temp. u IX.	
		IX.	X.	XI.			IX.	X.	XI.				
I.	Osijek	3	17	39	59	211	17,3	10,9	2,5	10,2	11,8	3,6	32,0
	Sl. Brod	11	26	76	113	240	17,1	10,4	2,5	10,0	12,2	—	—
	Virovitica	12	49	37	98	312	15,7	9,4	—	—	10,7	-0,2	35,1
II.	Daruvar	13	63	86	162	285	17,1	10,9	2,8	10,3	11,7	1,1	33,9
	Križevci	15	68	99	182	277	15,9	9,5	2,3	9,2	10,6	0,3	31,3
	Varaždin	11	62	92	165	291	15,5	9,7	2,7	9,3	10,8	-0,5	32,4
	Zgb. Maksimir	2	70	86	158	299	17,3	9,7	3,3	10,1	11,0	2,2	32,6
	Sisak	31	76	94	201	300	16,6	9,8	2,5	9,6	—	1,6	31,6
III.	Ogulin	1	149	207	357	430	16,9	10,4	1,9	9,7	—	0,7	33,2
	Gospić	37	166	192	395	508	14,6	8,0	1,3	8,0	9,9	-2,1	32,2
Dalmacija	Knin	41	93	163	297	368	20,3	12,5	6,3	13,0	14,2	4,6	34,5
	Zadar	15	120	149	284	294	21,1	14,7	9,4	15,1	16,3	11,2	30,0
	Kaštel St.	38	84	206	328	294	22,5	15,6	11,9	16,4	17,1	11,0	32,5
	Imotski	7	—	254	—	477	21,3	—	7,5	—	14,7	10,5	36,8
Dubrovnik	43	75	235	353	452	22,7	17,0	12,9	17,5	17,0	15,7	30,6	
IV.	Istra	75	105	96	276	450	16,6	10,5	5,3	10,8	12,5	0,4	33,5
	Poreč	11	—	120	—	344	19,9	—	—	—	—	—	—
	Pula	10	96	102	208	283	20,1	13,8	8,5	14,1	14,6	11,3	32,6